

ผลงานด้านการเขียนและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

ในการค้นคว้าและวิจัย ระบบการบริหารการศึกษาของเทศบาลนั้น ควรจะทราบและเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาของเทศบาลพอสมควร เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา และวิจัยให้ดียิ่งขึ้น ในบทนี้จะได้เสนอประวัติการจัดการศึกษาของเทศบาล แผนงานการจัดการศึกษา งบประมาณในการจัดการศึกษาของเทศบาล และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา

ประวัติการจัดการศึกษาของเทศบาล

การจัดการศึกษาโรงเรียนเทศบาลของเทศบาลนครกรุงเทพ นั้นมีผลสืบเนื่องมาจากการประกาศในพระราชบัญญัติตั้งเทศบาลนครกรุงเทพ พ.ศ. 2497 โดยพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้จัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2480 ทางเทศบาลเปิดสำนักงานขึ้นปฏิบัติงานในหน้าที่ของเทศบาลเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2480 และถือเป็นวันสถาปนาของเทศบาล¹

การจัดการศึกษาเป็นงานในหน้าที่ของเทศบาลอย่างหนึ่งซึ่งพระราชบัญญัติเทศบาลได้บัญญัติไว้ให้เทศบาลมีหน้าที่จัดให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม และตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาได้บัญญัติไว้อีกว่า "เมื่อท้องถิ่นใดมีฐานะเป็นเทศบาลแล้วให้โอนโรงเรียนประชาบาลรวมทั้งทรัพย์สินของโรงเรียนมาเป็นของเทศบาลนั้น"²

โดยผลของกฎหมายที่บัญญัติไว้ เทศบาลนครกรุงเทพ จึงเข้ารับโอนงานด้านการจัดการศึกษาโรงเรียนเทศบาล จากบันทึกประวัติการจัดการศึกษาโรงเรียนเทศบาลของเทศบาลนครกรุงเทพเป็นมาดังนี้

¹ เทศบาลนครกรุงเทพ, ที่ระลึกคล้ายวันสถาปนาเทศบาลนครกรุงเทพ ครบรอบ 30 ปี, 27 พฤษภาคม 2510, (พระนคร : โรงพิมพ์การปกครองส่วนท้องถิ่น, 2510) หน้า 1.

² ศึกษาธิการ, กระทรวง, Loc. Cit. P. 928.

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2480 เทศบาลนครกรุงเทพ เข้ารับ โอนโรงเรียนประชาบาลในเขตเทศบาลทั้งหมดจำนวน 47 โรงเรียน จากกระทรวงศึกษาธิการมาจัดดำเนินการโดยศึกษาธิการจังหวัดพระนคร เป็นผู้มอบโอนให้เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2480 การเงินสำหรับจัดการศึกษาครั้งนั้นคือ เงินการประถมศึกษาซึ่งได้รับอุดหนุนจากรัฐบาล นอกจากโอนโรงเรียนแล้วยังโอนครูผู้สอนมาด้วย ส่วนเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารการศึกษามีทั้งเจ้าหน้าที่ของเทศบาล และของกระทรวงศึกษาธิการให้ยืมตัวมา โรงเรียนบางแห่งอาคารชำรุด บางแห่งอาศัยศาลาวัด บางแห่งเด็กไม่พอกับปริมาณของนักเรียน ในปี พ.ศ. 2481 เทศบาลจึงวางโครงการจัดการศึกษาของเทศบาลขึ้นเป็นโครงการ 5 ปี โดยมีหลักการสร้างโรงเรียนเพิ่ม เพิ่มครู ปี พ.ศ. 2486 เทศบาลมีโรงเรียนที่ต้องดูแลจัดการ 52 โรงเรียน

เทศบาลยังได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประกาศนียบัตรของเทศบาลขึ้น เพื่อผลิตครูสำหรับใช้สอนในโรงเรียนเทศบาล ให้ได้ผลดียิ่งขึ้นเพราะระยะนี้ผู้มีความรู้วิชาชีพทางครูหาได้ยาก ต่อมาได้รับโอนโรงเรียนเบญจมราชูทิศ (โรงเรียนเด็กอนาถา) ซึ่งตั้งอยู่ที่โรงเรียนเด็ก อำเภอบ่อผอบฯ มาจัดการดำเนินการอีกแห่งหนึ่ง และได้ย้ายโรงเรียนนี้ไปตั้งใหม่ที่ศึกษายสมรภูมิ เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนชาติสงเคราะห์ (บัดนี้เปลี่ยนเป็นบ้านราชวิถีอยู่ในความอำนวยการของกรมประชาสงเคราะห์)

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2487 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2487 ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครได้แจ้งมาว่า กระทรวงศึกษาธิการสั่งให้เทศบาลโอนโรงเรียนเทศบาลที่รับโอนมาคืนให้จังหวัดพระนครรับไปจัดตามเดิม เทศบาลนครกรุงเทพ จึงได้ทำการโอนโรงเรียนเทศบาลที่จัดอยู่ขณะนั้นจำนวน 52 โรงเรียนพร้อมทั้งทรัพย์สินให้กระทรวงศึกษาธิการโดยถือว่าให้มีการรับโอนกันตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2487 คงเหลือโรงเรียนชาติสงเคราะห์ เพียงโรงเรียนเดียวเท่านั้นที่เทศบาลยังจัดดำเนินการอยู่

ครั้นต่อมาเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2488 กระทรวงมหาดไทยแจ้งมาว่า กระทรวงศึกษาธิการพร้อมที่จะโอนโรงเรียนเทศบาลกลับคืนมาให้เทศบาลจัดอีก เทศบาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การจัดการศึกษาของเทศบาลไม่ได้รับเงินอุดหนุนช่วยเหลือจากรัฐบาล ประกอบทั้งเทศบาลไม่มีงบประมาณพอที่จะจัดดำเนินการได้ จึงไม่พร้อมที่จะรับโอนโรงเรียนเทศบาลคืนมาจัดอีก คงรับโอนแต่เฉพาะทรัพย์สินและตัวโรงเรียนไว้ดูแลรักษาเท่านั้น ส่วนการจัดการศึกษาคงให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาธิการดำเนินการต่อไป ต่อมารัฐบาลได้ขอให้โอน

โรงเรียนชาติสงเคราะห์ให้กรมประชาสงเคราะห์รับไปจัดการ เทศบาลก็ได้โอนให้ไป ในระยะนี้เทศบาลคงมีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาเพียงดูแลทรัพย์สินของโรงเรียนเทศบาลเท่านั้น

การที่โอนการศึกษากลับคืนไปให้กระทรวงศึกษาธิการจัดตามเดิมนั้นมีเหตุผลอย่างไร ขออนุญาตเทศบาลนครกรุงเทพ ที่ 4544/2496 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2496 ถึง นายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ความตอนหนึ่งที่ว่า พลเอก มังกร พรหมโยธี นายกรัฐมนตรีนครกรุงเทพ ได้ชี้แจงว่า "ตามข้อเท็จจริงที่เทศบาลได้เคยจัดการมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2480 ถึงปี พ.ศ. 2486 ก็ให้เห็นได้ว่าเทศบาลนี้ได้ดำเนินการมาด้วยดี ไม่มีข้อบกพร่องแต่ประการใด นอกจากอุปสรรคในเรื่องการเงิน"³

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2498 เนื่องจากที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2496 ได้มีมติว่า "การศึกษาประชาบาลขณะนี้ขาดการตรวจตราควบคุมทำให้ไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร โดยเฉพาะในเขตเทศบาลนครกรุงเทพควรจัดแบ่งการศึกษาประชาบาลระหว่างเทศบาลกับกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นที่ยอมรับ เพราะเท่าที่เป็นอยู่ขณะนี้การสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนสถานที่ โต๊ะเรียนเป็นของเทศบาล ทำให้ไม่เจริญขึ้น ดังหนังสือกระทรวงมหาดไทย แจ้งหารือขอความคิดเห็นมายังเทศบาลนครกรุงเทพ ตามหนังสือด่วนมากที่ 19579/2496 เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2496 ว่าควรจะดำเนินการต่อไปโดยวิธีใด เทศบาลจึงได้ชี้แจงไปว่าในต่างประเทศนั้นแยกเป็นโรงเรียนรัฐบาล ประชาบาล และเทศบาล ทั้งได้มีกฎหมายกำหนดไว้ จึงยินดีที่จะรับโอนโรงเรียนประถมศึกษาในเขตเทศบาลมาดำเนินการตามเดิม โดยขอให้มีการประชุมตกลงกันก่อน"⁴

ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ และผู้แทนเทศบาลนครกรุงเทพ จึงได้ประชุมพิจารณาเรื่องนี้เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2497 ข้อตกลงในที่ประชุมมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

³ กองการศึกษา, เทศบาลนครกรุงเทพ, "บันทึกเรื่องประวัติการจัดการศึกษา โรงเรียนเทศบาลของเทศบาลนครกรุงเทพ", (เอกสาร กองการศึกษา เทศบาลนครกรุงเทพ) หน้า 3.

⁴ Ibid., P. 4.

(1) โรงเรียนที่จะไม่โอนให้กับเทศบาลมี 3 ประเภท คือ โรงเรียนที่จัดเป็นโรงเรียนมัธยมสามัญศึกษา โรงเรียนที่อยู่ในโครงการปรับปรุงของกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนที่จัดเป็นตัวอย่างของอำเภอ โรงเรียนที่ไม่อยู่ใน 3 ประเภทดังกล่าว จะโอนคืนให้เทศบาลไปดำเนินการจัดการ

(2) ครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่โอนให้เทศบาล กระทรวงศึกษาธิการถือว่าเป็นการ ยืมตัวไปช่วยสอน การบังคับบัญชา การโยกย้ายเปลี่ยนแปลง การแต่งตั้ง การขอความดีความชอบ การลงโทษทางวินัย ยังอยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ระยะเวลายืมตัวครูกำหนด 3 ปี (เฉพาะเทศบาลนครกรุงเทพไม่มีกำหนดระยะเวลา) ครูที่ยืมมานี้เมื่อพ้นจากหน้าที่ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ เทศบาลจะต้องบรรจุครูของเทศบาลเข้ารับหน้าที่แทนโดยใช้งบประมาณของเทศบาลเอง

(3) เงินเดือนและเงินเพิ่มพิเศษประจำเดือนของครูที่เทศบาลยืมตัวมา กระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้จ่ายให้ตลอดเวลาที่ยืม

(4) ภารโรงของโรงเรียนเทศบาลที่โอนมาเทศบาลจะต้องกึ่งอัตราไว้ โดยจ่ายจากงบประมาณของเทศบาล

(5) ศึกษาธิการอำเภอซึ่งประจำทำงานอยู่ ๗ อำเภอต่าง ๆ ที่มีการโอนโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการสงวนไว้ไม่โอนให้ เทศบาลจะต้องตั้งศึกษาธิการแขวงของเทศบาลเข้าไปรับหน้าที่แทน เมื่อเทศบาลตั้งเจ้าหน้าที่ของเทศบาลขึ้นแล้ว กระทรวงศึกษาธิการจะถอนตัว ศึกษาธิการของกระทรวงศึกษาธิการคืนไป

(6) งบประมาณค่าใช้จ่ายสอน การจรของโรงเรียนเป็นหน้าที่ของเทศบาลเป็นผู้จ่ายเองทั้งสิ้น

เมื่อได้ตกลงหลักการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เทศบาลนครกรุงเทพ จึงเข้ารับโอนโรงเรียนจากกระทรวงศึกษาธิการตามหนังสือกำหนดรับโอนของจังหวัดพระนคร ที่ 2706/2498 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2498 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2498 และเสร็จเรียบร้อยตามข้อตกลงการโอนเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2498 ปรากฏว่าโรงเรียนที่รับโอนคืนมามีจำนวน 30 โรงเรียน⁵

⁵ Ibid., P. 4.

มีจำนวนนักเรียน 9,797 คน นอกนั้นกระทรวงศึกษาธิการขอสงวนไว้ไม่โอนให้ และให้ยืมตัวข้าราชการครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่โอนมาด้วยเป็นจำนวน 245 คน กับรับโอนตัวภารโรงมา 32 คน เทศบาลเริ่มจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นครั้งที่ 2 นับตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2498 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2503 ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ได้มีบัญชาให้ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาการโอนโรงเรียนประชาบาลและตัวครูอีก โดยตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณาาร่วมกัน ที่ประชุมคณะกรรมการได้ประชุมกันเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2503 ได้เสนอรายงานข้อตกลงให้ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เพื่อขอความเห็น-ชอบจากคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้คือ

1. การจัดการศึกษาเทศบาลควรมีคณะกรรมการอำนวยการศึกษาของเทศบาล
2. ส่งเสริมให้เทศบาลพยายามรับโอนโรงเรียนประถมศึกษาในเขตเทศบาลไปดำเนินการให้มากที่สุด เว้นแต่โรงเรียนที่สงวนไว้
3. กระทรวงศึกษาธิการควรจ่ายเงินอุดหนุนเป็นการช่วยเหลือการจัดการศึกษาของเทศบาลซึ่งอาจจะเป็นรายหัว นักเรียนหรือวิธีอื่นใดจะได้พิจารณาต่อไป
4. ในปี พ.ศ. 2504 จะได้เร่งรัดการยืมตัวครูโรงเรียนประชาบาลไปช่วยสอนให้เสร็จสิ้นไปโดยตัดยอดเงินเดือนครูไปตั้งจ่ายเป็นเงินอุดหนุนการศึกษาของเทศบาล

ต่อมาเรื่องซังกไปเพราะกระทรวงมหาดไทยแจ้งมาว่า "กระทรวงศึกษาธิการไม่ได้รับอนุมัติงบประมาณเรื่องเงินอุดหนุนการศึกษาในเขตเทศบาล จึงไม่อาจดำเนินการโอนครูประชาบาลได้"⁶ (ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ 2098/2504 ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2504) ในระยะนี้เทศบาลได้จัดตั้งโรงเรียนเทศบาลเพิ่มขึ้นใหม่อีก 3 โรงเรียน คือโรงเรียนของนนทรี โรงเรียนวิสุทธิศ และโรงเรียนวัดไทร เทศบาลจึงมีโรงเรียนที่อยู่ในความดูแลและดำเนินการรวม 33 โรงเรียน ครั้นต่อมาเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2504 จังหวัดพระนครได้แจ้งมาว่า ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีมีบัญชาให้กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย พิจารณาคำเนินการโอนโรงเรียนประชาบาลในเขตเทศบาลนครกรุงเทพ และธนบุรีให้กับเทศบาล โดย

⁶ Ibid., P. 5.

ให้โอนอัตราเงินเคื่อนคักเป็นเงินอุดหนุนให้ จึงได้มีการโอนตัวข้าราชการครูที่ยืมตัวมาสอนเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2504 โดยมีหลักการต่อไปนี้

1. โอนตัวครูประจำบาลที่สอนอยู่ในโรงเรียนเทศบาลจำนวน 201 คน ให้กับเทศบาล โดยขาดจากการเป็นข้าราชการ ออกรับบำเหน็จบำนาญ ไปเป็นพนักงานเทศบาล
2. คักโอนอัตราเงินเคื่อนครู 201 คนที่โอนไปคักเป็นเงินอุดหนุนการศึกษาแก่เทศบาลในปี พ.ศ. 2505 โดยจ่ายเป็นเงินเคื่อน 1,768,200 บาท เงินเคื่อนชั้นประจำปี 67,800 บาท รวมเป็นเงิน 1,836,000 บาท

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2506 การโอนโรงเรียนประจำบาลมาให้เทศบาลจัดดำเนินการในครั้งนี้เนื่องมาจากข้อตกลงการโอนโรงเรียนประจำบาลและตัวครู ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2504 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. รับหลักการให้ข้าราชการครูโรงเรียนประจำบาลที่โอนไปให้ท้องถิ่นดำเนินการพัฒนาการเป็นข้าราชการ

2. รับหลักการให้โอนโรงเรียนประจำบาลไปให้ท้องถิ่นดำเนินการทั้งหมด แต่ระยะเวลาโอนโรงเรียนประจำบาลให้ท้องถิ่นรับไปดำเนินการนั้นให้กระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงศึกษาธิการรับไปพิจารณาใหม่โดยยักเวลาออกไปอีก และให้คานึงถึงกำหนดเวลาตามแผนการศึกษาแห่งชาติประกอบค้วย

3. อนุมัติให้ข้าราชการครูจำนวน 386 คน ตามบัญชีรายชื่อที่กระทรวงศึกษาธิการแจ้งไปพัฒนาการจากข้าราชการไปค่างตำแหน่งพนักงานเทศบาลตามความสมัครใจได้

ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย และผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมกันพิจารณาเรื่องการโอนโรงเรียนประจำบาลให้เทศบาลจนกระทั่งการประชุมครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2506 มีข้อตกลงร่วมกันว่าให้มีการรับโอนโรงเรียนประจำบาลให้กับเทศบาลทั่วราชอาณาจักรในวันที่ 1 เมษายน 2506 เทศบาลนครกรุงเทพจึงได้เข้ารับโอนโรงเรียนประจำบาลจากกระทรวงศึกษาธิการมาดำเนินการในวันที่ 1 เมษายน 2506 ตามกำหนดวันที่ตกลงกันมีรายละเอียดการรับโอน คือ

1. จำนวนโรงเรียนประจำบาลที่โอน รวม 38 โรงเรียน
2. จำนวนนักเรียนทั้งหมดรวม 28,923 คน
3. จำนวนครู 850 คน ซึ่งแยกออกได้ดังนี้

- ก. สมัครใจโอนมาเป็นพนักงานเทศบาล 392 คน
 ข. ไม่สมัครใจแต่ให้ยืมตัว 271 คน
 ค. อัตราว่างที่จะขอใช้ให้เทศบาล 187 อัตรา

4. การโอน รวม 37 คน

ข้อตกลงในการโอนโรงเรียนประชาบาลให้เทศบาลครั้งนี้มีสาระสำคัญ ความ
 หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ 19196/2505 ลงวันที่ 21 กันยายน 2505⁷ คือ

1. โรงเรียนที่ให้โอนมีทั้งโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้นโดยเฉพาะ และโรงเรียน
 มีประถมศึกษาตอนต้นจนถึงประถมศึกษาตอนปลาย

2. การส่งวนโรงเรียนไว้ปรับปรุงทางวิชาการกำหนดไว้จังหวัดละ 1 โรงเรียน
 สำหรับจังหวัดที่ตั้งภาคอาจส่งวนได้อีก 1 โรงเรียน

3. อัตรากำลังครูที่โอนให้ โรงเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ถือเกณฑ์เฉลี่ย
 นักเรียน 35 คน ต่อครู 1 คน โรงเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายถือเกณฑ์โรงเรียนที่มี 3
 ห้องเรียนลงมา ห้องเรียนละ 1 คน เพิ่มพิเศษ 1 คน โรงเรียนที่มี 6 ห้องเรียนลงมาห้อง
 เรียนละ 1 คน เพิ่มพิเศษ 2 คน โรงเรียนที่มี 9 ห้องเรียนลงมาห้องเรียนละ 1 คน เพิ่ม
 พิเศษ 3 คน

4. อัตราการโอนให้โอนให้โรงเรียนละ 1 คน 005064

5. การโอนตัวครู

1. ครูที่ไม่สมัครใจโอนให้ถือหลักการแต่งตั้งไปอยู่โรงเรียนนอกเขตเทศบาล
 ในชั้นนี้ให้ยืมตัวไว้สอนไปก่อน และให้พิจารณาปรับแรงสับเปลี่ยนโดยความ

2. งบประมาณอุดหนุนจะไต่คั้งแยกเป็นยอดเงินก่อนอุดหนุนแก่เทศบาล
 (เงินเดือน, เงินค่าเล่าเรียนบุตร, ค่าภาษีเงินได้) ส่วนเงินค่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจะได้
 ร่วมกันชี้แจงคั้งงบประมาณในปี พ.ศ. 2508

6. การจัดการศึกษาชั้นประถมศึกษาตอนปลายให้เทศบาลรับภาระจัดค้ำวยโดยมีมติ
 คณะรัฐมนตรีเพิ่มเติม เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2506 ว่า มอบให้เทศบาลรับภาระ จัดสถานที่เรียน

⁷Ibid., P. 6.

สำหรับนักเรียนที่เกณฑ์เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในเขตเทศบาลนครทรวง
ศึกษาธิการต่อไปด้วย

การจัดการศึกษาโรงเรียนเทศบาลของเทศบาลนครกรุงเทพมหานครตั้งแต่ต้นมาจนถึงปี
พ.ศ. 2506 นี้ มีโรงเรียนเทศบาลที่จะต้องการจัดการในท้องถิ่นต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาล
รวม 71 โรงเรียน

1. ท้องถิ่นแขวงพระนคร	จำนวน	11	โรงเรียน
2. ท้องถิ่นแขวงป้อมปราบฯ	จำนวน	4	โรงเรียน
3. ท้องถิ่นแขวงปทุมวัน	จำนวน	8	โรงเรียน
4. ท้องถิ่นแขวงสัมพันธวงศ์	จำนวน	3	โรงเรียน
5. ท้องถิ่นแขวงดุสิต	จำนวน	9	โรงเรียน
6. ท้องถิ่นแขวงพญาไท	จำนวน	7	โรงเรียน
7. ท้องถิ่นแขวงบางรัก	จำนวน	5	โรงเรียน
8. ท้องถิ่นแขวงยานนาวา	จำนวน	13	โรงเรียน
9. ท้องถิ่นแขวงพระโขนง	จำนวน	11	โรงเรียน

ต่อมาทางกระทรวงศึกษาธิการได้อโอนโรงเรียนให้กับเทศบาลเมื่อวันที่ 1 เมษายน
2508 รวม 22 โรงเรียน

1. แขวงดุสิต	จำนวน	7	โรงเรียน
2. แขวงสามเสน	จำนวน	1	โรงเรียน
3. แขวงบางนา	จำนวน	14	โรงเรียน

ปัจจุบันเทศบาลนครกรุงเทพมหานครมีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 96 โรงเรียน

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเทศบาลจัดขึ้นเพื่อรับเด็กอายุในเกณฑ์บังคับเข้าศึกษา
เล่าเรียน และสอนให้เปล่า มีระดับการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาตอนต้นถึงชั้นประถมศึกษาตอน
ปลายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร การสอน การเรียน และการสอบไล่ถือปฏิบัติตาม
ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

แผนงานการจัดการศึกษาของกองการศึกษาเทศบาลนครกรุงเทพ

เนื่องจากปริมาณและคุณภาพของงานในหน้าที่ของกองการศึกษาเทศบาลนครกรุงเทพ มีมากขึ้น เพราะการขยายงานเพื่อความเจริญของท้องถิ่นและขยายเขตเทศบาลออกไป ทั้งในด้านการจัดการศึกษาของเด็กอายุในเกณฑ์บังคับและโรงเรียนเทศบาล ตลอดจนงานในด้านส่งเสริมกีฬาประชาชน การจัดตั้งห้องสมุดประชาชน การส่งเสริมอาชีพราษฎร การสนับสนุนการในด้านศูนย์เยาวชนและการบันเทิง การช่วยเหลือเด็กยากจน และการจัดโทรทัศน์เพื่อการศึกษ ซึ่งนับว่าเป็นงานที่มีความสำคัญแก่ประชาชนในท้องถิ่น

กองการศึกษา แบ่งส่วนงานออกเป็น 4 แผนก คือ

1. แผนกธุรการ
2. แผนกโรงเรียน
3. แผนกนิเทศการศึกษา
4. แผนกส่งเสริมอาชีพศึกษา

รายละเอียดปรากฏในแผนภูมิการจัดการศึกษาและการแบ่งส่วนงานฝ่ายการศึกษา และสวัสดิการสังคมของเทศบาล ดังต่อไปนี้

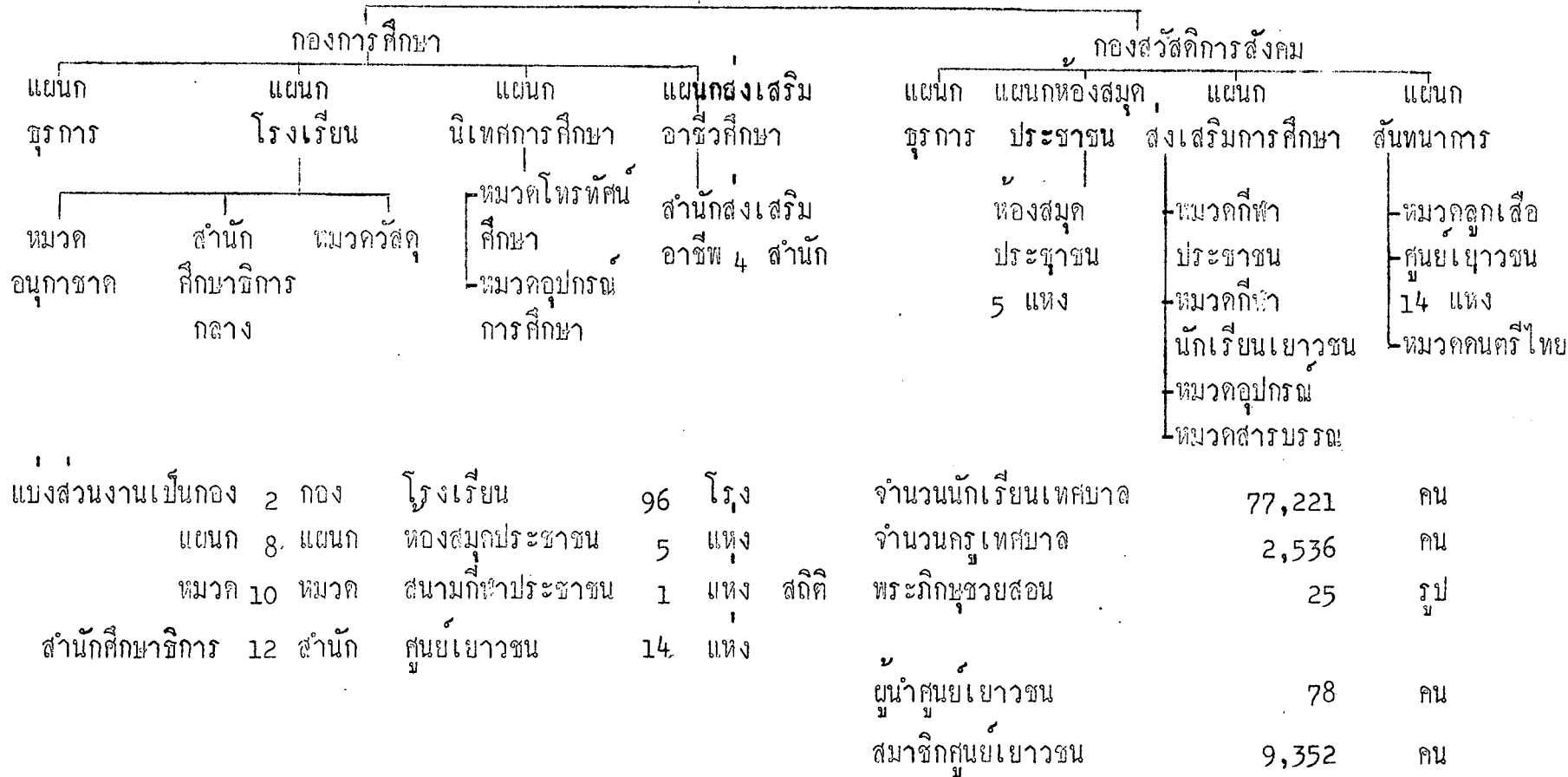
ฝ่ายการศึกษาและสวัสดิการสังคม

การแบ่งส่วนงานฝ่ายการศึกษาและสวัสดิการสังคม

เทศบาลนครกรุงเทพฯ

กระทรวงมหาดไทย ----- 1. คณะเทศมนตรี ----- เทศบาลนครกรุงเทพฯ
ปลัด - รองปลัดเทศบาล

ผู้ช่วยราชการการศึกษา ----- ฝ่ายการศึกษาและสวัสดิการสังคม ----- คณะกรรมการอำนวยการศึกษา

แผนกธุรการ

ก. หน้าที่

1. หน้าที่ทั่วไป ตรวจชี้แจงแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำควบคุมให้ปฏิบัติการตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ออกคำสั่งหรือวินิจฉัยเกี่ยวกับงานในหน้าที่โดยทั่วไป

2. หน้าที่ธุรการงานฝ่ายการศึกษา ได้แก่การจัดสถานที่ทำงานจัดเครื่องใช้ประจำสำนักงาน จัดแบ่งงาน จัดประเภทงาน กำหนดตัวบุคคลให้ปฏิบัติงาน ควบคุมการปฏิบัติงานในสำนักงาน กำหนดส่วนงานสารบรรณทั่วไป หางบประมาณรายได้รายจ่าย รับส่งเบิกถอน การจ่ายเงิน การพัสดุครุภัณฑ์ ทะเบียนบัญชีการเงิน ทะเบียนพัสดุครุภัณฑ์ หลักฐานการเงิน การจัดการก่อสร้าง และซ่อมแซมสถานที่ติดต่อกับสำนักราชการ สำนักองค์การร้านค้าและประชาชนโดยทั่วไป การปกครองพนักงาน การขอบรรจุแต่งตั้ง การโอน การให้ออก การขอย้ายเห็นใจความดีความชอบ การเลื่อนชั้น เลื่อนเงินเดือน การสอบสวน พิจารณาความผิด การจัดทำสถิติต่าง ๆ งานเกี่ยวกับพิธีการ และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

ข. การแบ่งงาน

เนื่องจากแผนกธุรการเป็นหน่วยกลางของการดำเนินงานของกอง ซึ่งมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานได้ดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว และได้ผลดี จึงได้แบ่งงานในหน้าที่ออกเป็น 3. หมวด คือ

1. หมวดธุรการ มีหน้าที่ปฏิบัติงานด้านประชาสัมพันธ์ รับ-ส่งหนังสือ บันทึก ร่าง โต้ตอบ การออกคำสั่งต่าง ๆ การจัดทำทะเบียนบุคคล และการเก็บรักษาเอกสารต่าง ๆ

2. หมวดการเงิน มีหน้าที่รับใบสำคัญการเงินต่าง ๆ และการตรวจสอบเอกสารใบสำคัญให้ถูกต้อง จัดแยกประเภทการเงิน ตั้งฎีกาเบิกจ่าย การควบคุมยอดเงินงบประมาณ และการจัดทำงบประมาณประจำปี

3. หมวดทรัพย์สิน ควบคุมการเบิกจ่ายทรัพย์สิน การจัดทำทะเบียนทรัพย์สิน การดูแลรักษาซ่อมแซมและจัดหาทรัพย์สิน

แผนกโรงเรียน

ก. หน้าที่

1. หน้าที่ทั่วไป ควบคุมการดำเนินงานจัดเด็กอายุในเกณฑ์บังคับให้เข้าศึกษาเล่าเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา ตรวจและแนะนำการปฏิบัติงานของสำนักศึกษาธิการแขวงและโรงเรียน เป็นเจ้าหน้าที่อบรมและส่งเสริมวิทยะฐานะครู จัดทำสถิติเกี่ยวกับงานการศึกษา งานครูสภาของครู ประสานงานกับคณะกรรมการอำนวยการศึกษาและกรรมการการศึกษา

2. หน้าที่ทางวิชาการ ปฏิบัติงานตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงโรงเรียน จัดตั้งโรงเรียน การวางโครงการเกี่ยวกับพัฒนาการศึกษา การจัดอาคารสถานที่เล่าเรียน การจัดเกี่ยวกับหลักสูตร การสอน การจัดเกี่ยวกับประมวลการสอน การจัดการวางสอน การจัดเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน แบบเรียน การขยายชั้นเรียน การจัดครูสอน การลูกเสืออนุภาชาด การจัดห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ การกีฬา และพลศึกษา การสอบไล่นักเรียน การตรวจและควบคุมการสอน การปกครอง สมุคทะเบียนบัญชี หลักฐานต่าง ๆ ของโรงเรียนและงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

ข. การแบ่งงาน

งานจัดการศึกษาของเทศบาล เป็นงานที่มีปริมาณและความสำคัญมาก จึงได้แบ่งส่วนงานกระจายออกไปสู่ท้องถิ่นภายในเขตเทศบาล เป็นสำนักศึกษาธิการแขวง รวมแขวง คือ

1. สำนักศึกษาธิการแขวงพระนคร
2. สำนักศึกษาธิการแขวงคุสิด
3. สำนักศึกษาธิการแขวงพญาไท
4. สำนักศึกษาธิการแขวงป้อมปราบฯ
5. สำนักศึกษาธิการแขวงปทุมวัน
6. สำนักศึกษาธิการแขวงสัมพันธวงศ์
7. สำนักศึกษาธิการแขวงบางรัก
8. สำนักศึกษาธิการแขวงยานนาวา

9. สำนักศึกษาธิการแขวงพระโขนง
10. สำนักศึกษาธิการแขวงบางนา
11. สำนักศึกษาธิการแขวงบางเขน
12. สำนักศึกษาธิการแขวงสามเสน

แผนกนิเทศการศึกษา

ก. หน้าที่ มีหน้าที่ดำเนินการฝ่ายวิชาการทางการศึกษา เพื่อช่วยให้การสอน การเรียนได้ผลดี ทำหน้าที่ชี้แจงความคิดเห็น แนะนำวิชาการให้กับโรงเรียน

1. ปรับปรุงการสอน
2. ปรับปรุงประมวลการเรียน
3. วัสดุและวัสดุค่าในการสอน
4. ช่วยเหลือครูประจำการในด้านต่าง ๆ
5. ช่วยให้ความสะดวกในการบริหารงาน
6. ทำการทดลองและวิจัยผลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
7. ช่วยการประชุมอบรมครูทางวิชาการ
8. เป็นเจ้าหน้าที่จัดดำเนินงาน การจัดรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา
9. หน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ครู งานผลิตอุปกรณ์การศึกษา

ข. การแบ่งส่วนงาน แยกส่วนงาน เป็น 3 หมวด คือ

1. หมวดธุรการ ทำหน้าที่งานสารบรรณโดยทั่วไป
2. หมวดนิเทศการศึกษา จัดนิเทศการศึกษาในด้านต่าง ๆ ทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ และอุปกรณ์
3. หมวดโทรทัศน์ศึกษา จัดทำเอกสารและประสานงานกับเจ้าหน้าที่จัดรายการ

แผนกส่งเสริมอาชีพศึกษา

ก. หน้าที่ ส่งเสริมอาชีพของราษฎรโดยประสานงานกับคณะกรรมการส่งเสริมอาชีพของราษฎร และควบคุมดูแลจัดการสำนักงานส่งเสริมอาชีพช่างเครื่องยนต์ ช่างตอกแต่งสวน ช่างวิทยุโทรทัศน์

ข. การแบ่งงาน

แผนกส่งเสริมอาชีพศึกษานี้ได้แยกงานด้านส่งเสริมอาชีพของราษฎรซึ่งเดิมสังกัดแผนกโรงเรียนมาดำเนินการ คือ

1. สำนักฝึกอาชีพช่างเครื่องยนต์
2. สำนักฝึกอาชีพช่างตอกแต่งสวน
3. สำนักฝึกอาชีพช่างวิทยุและโทรทัศน์

งบประมาณในการจัดการศึกษาของเทศบาล

เทศบาลเป็นสิ่งที่รัฐก่อตั้งขึ้น (Local government are creature of the state) จะมีอำนาจในการหารายได้ทางใดมากน้อยเพียงใด แล้วแต่นโยบายของรัฐบาลกลางแต่ละประเทศ

ประเทศที่มีการปกครองท้องถิ่นเจริญมาก มักจะมอบอำนาจหารายได้ เช่น ให้กำหนดอัตราภาษีเองได้อย่างกว้างขวาง สำหรับประเทศไทยถึงแม้มีการปกครองท้องถิ่นก็ตาม แต่ปัจจุบันประชากรทั้งประเทศเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่อยู่ในเขตพื้นที่การปกครองท้องถิ่นรูปเทศบาล จึงนับเป็นระยะเริ่มต้น อำนาจในการหารายได้ยังคงอยู่ในวงจำกัด ภายในกรอบของพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 66 ซึ่งบัญญัติว่าเทศบาลอาจมีรายได้ต่อไปนี้⁸

1. ภาษีอากรตามแต่จะมีกำหนดไว้
2. ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

⁸ เสถียร วิชัยลักษณ์, พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496, (พระนคร : โรงพิมพ์นิติเวธ, 2496) หน้า 20

3. รายได้จากทรัพย์สินของเทศบาล
4. รายได้จากการสาธารณูปโภค เทศพาณิชย์
5. พันธบัตรหรือเงินกู้ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
6. เงินกู้จากกระทรวงทบวงกรม หรือองค์การต่าง ๆ ทั้งสิ้น เทศบาลต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
7. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
8. เงินที่มีผู้อุทิศให้เพื่อเป็นการกุศลสาธารณประโยชน์
9. เงินรายได้อื่นใดตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

การเงินของโรงเรียนที่สังกัดเทศบาล

ด้านการเงินของเทศบาล ควรได้รับเงินไม่เฉพาะแต่อัตราเงินเดือนเท่ากับจำนวนครูที่ได้โอนมาเท่านั้น ควรได้รับเงินค่าใช้สอยและการจรซึ่งโรงเรียนประจำบาลนั้น ๆ เคยรับอยู่ ตลอดจนเงินค่าเล่าเรียนบุตรและภาษีเงินได้ ทั้งนี้มิได้เป็นภาระของกระทรวงศึกษาธิการที่จะต้องตั้งงบประมาณเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด เท่ากับเป็นการโอนเงินกระทรวงศึกษาธิการ เอง ทั้งนี้ก็ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะให้เทศบาลสามารถดำรงโรงเรียนได้โดยแท้

ในปี พ.ศ. 2505 กระทรวงศึกษาธิการจัดเงินอุดหนุนให้แก่เทศบาล เช่น เงินเดือนครู ภารโรง ภาษีเงินได้ ค่าเล่าเรียนบุตร ส่วนค่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นของเทศบาลขอตั้งงบประมาณ เช่นเดียวกับโรงเรียนประจำบาล คือ เงินอุดหนุนให้แก่เทศบาล ให้แยกตั้งยอดเงินอุดหนุนเทศบาลออกจากงบประจำของกรมสามัญศึกษา ในงบประมาณประจำปีต่อไป วันที่ 8 มกราคม 2506 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้เทศบาลรับภาระในการจัดสถานที่เรียนสำหรับนักเรียนที่เกณฑ์เข้าเรียนในปี พ.ศ. 2506 จากกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

30 มกราคม 2506 กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมประชุมตกลงเรื่องเงินอุดหนุนให้เป็นไปตามหลักการเดิมตั้งแต่วันที่ 7 กันยายน 2505 การที่กระทรวงศึกษาธิการจะตั้งให้ตามที่เทศบาลเสนอ โดยให้กระทรวงมหาดไทยเข้าร่วมเจรจากับสำนักงบประมาณด้วย

เทศบาลรับภาระจัดสถานที่เรียนสำหรับนักเรียนที่เกณฑ์เข้าเรียนใน พ.ศ. 2506

ครูและภารโรงที่รับโอนจากกระทรวงศึกษาธิการให้เทศบาลตั้งอัตราเงินเดือนรับไว้ขั้นต้น 650 บาท

ให้เทศบาลยืมเงินสะสมทรงจ่ายเงินเดือนครูและภารโรงไปพลางก่อน เพราะในขณะนี้เงินอุดหนุนที่เทศบาลจะได้รับนั้นมิได้รับเป็นเงินก้อน จะต้องทำการเบิกจากจังหวัดเป็นเดือน ๆ ไป แล้วให้เทศบาลตั้งเงินชดใช้เงินสะสมในคราวตราเทศบัญญัติงบประมาณครั้งต่อไป

เทศบาลได้รับเงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับ

1. เงินเดือนครู
2. เงินเดือนภารโรง
3. เงินค่าเล่าเรียนบุตร
4. เงินภาษีเงินได้
5. ค่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
6. เงินค่าเช่าบ้านครู

ในทางปฏิบัติเรื่องเงินอุดหนุนเป็นเงินเดือนครู เทศบาลไม่สามารถตั้งเบิกรายรับรายจ่ายในงบประมาณประจำปีเช่นเดียวกับเงินอุดหนุนประเภทอื่น ๆ ดังนั้น เทศบาลจะต้องเบิกจากแผนกศึกษาธิการจังหวัดตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2506 จนถึงปัจจุบันเป็นรายเดือนทุกเดือนไป ทางจังหวัดจ่ายเงินอุดหนุนได้เฉพาะมีตัวครูครองอยู่เท่านั้น เดือนใดครูขาดไป ไม่ว่างกรณีใด ๆ เช่น ตาย ลาออก ปลดออก หรือครบเกษียณอายุ ฯลฯ ถ้าไม่มีตัวครูครองอยู่ ยอคนนั้นก็เบิกจ่ายไม่ได้ ต้องรอจนกว่าจะบรรจุครูเข้าใหม่แทนที่จึงจะเบิกได้ หากอัตราที่บรรจุใหม่ต่ำกว่าอัตราครูที่ออกไป เงินที่เหลือต้องคืน ในด้านเงินเดือนชั้นเงินเดือนครูเทศบาล เทศบาลจะต้องตั้งฎีกาเบิกเป็น 2 ทาง คือ ฎีกาเบิกจากเงินอุดหนุนเทศบาลอีกทางหนึ่งด้วย

สำหรับเงินอุดหนุนบางประเภท เช่น เงินช่วยค่าเล่าเรียนบุตร และเงินภาษีเงินได้ เงินค่าเช่าบ้านของครูที่สังกัดเทศบาล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ทำความตกลงไว้กับกระทรวงมหาดไทยว่า จะพิจารณาโอนเงินดังกล่าวเป็นเงินอุดหนุนให้แก่ครูประจำชาติที่โอนไปสังกัดเทศบาล สิทธิที่ครูเหล่านั้นควรจะได้รับในปีงบประมาณ พ.ศ. 2506 จนถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2507 กระทรวงศึกษาธิการยังมีใ้ดำเนินการโอนเงินอุดหนุนดังกล่าวตามข้อ

ตกลง ทำให้ครูไม่เข้าใจและคิดว่าตนเองไม่ได้รับสิทธิจากเทศบาล ทำให้เกิดความท้อถอย
หมกมุ่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งอุปสรรคดังกล่าวทำให้เกิดความยุ่งยากแก่เทศบาลในการ
ปรับปรุงยกฐานะ ด้านการศึกษาของเทศบาลให้สูงขึ้นได้ ทำให้การศึกษาของท้องถิ่นขาด
ประสิทธิภาพ อาจทำให้เทศบาลได้รับการตำหนิทำลายความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนใน
ท้องถิ่น และอาจเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่การศึกษาของชาติเป็นส่วนตัว

การแก้ปัญหาเกี่ยวกับเงินอุดหนุน

กระทรวงการคลังและสำนักงานประมาณเปลี่ยนแปลงหลักการเดิมเสียใหม่
โดยแบ่งวิธีการดำเนินการในเรื่องนี้ออกเป็น 2 กรณี

- ก. ขอรับเป็นประเภทเงินอุดหนุน การจัดการศึกษาเข้าบัญชีเป็นยอด
รับของเทศบาลเป็นเงินคลังทั้งปี
- ข. ขอให้เทศบาลได้รับเงินอุดหนุนตามความจำเป็นที่ต้องเพิ่มครู
เนื่องจากปริมาณของนักเรียนเพิ่มขึ้น

เงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

"เงินบำรุงการศึกษา" หมายความว่าเงินรายรับของโรงเรียนในสังกัดหน่วย
การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งได้รับไว้เป็นกรรมสิทธินอกเหนือจากงบประมาณรายจ่าย และ
เข้าในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้⁹

1. เงินที่มีผู้อุทิศให้แก่โรงเรียนนั้นโดยเฉพาะ
2. เงินที่ได้จากการรับจ้าง รวมทั้งรับจ้างทำของตลอดจนที่ได้จากการ
จำหน่ายสิ่งของ
3. เงินที่ได้จากการแสดงกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแสดงศิลปหัตถกรรม
นักเรียน นิทรรศการ การแข่งกีฬา การแสดงละคร เป็นต้น

⁹ กระทรวงมหาดไทย, "ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินบำรุงการศึกษา
ของโรงเรียนในสังกัดหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2510", (เอกสารกระทรวง
มหาดไทย) หน้า 1.

4. เงินที่เรียกเก็บโดยมีบริการให้เป็นการตอบแทน เช่น ค่าบำรุงสถานศึกษา ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องพยาบาล การพลศึกษา การหัตถศึกษา ศิลปศึกษา เงินค่าสมัครเข้าเรียน ค่าสมัครสอบ ค่าออกใบสุทธิ หรือใบรับรอง ใบแทนใบสุทธิ หรือใบรับรอง
5. เงินที่ได้รับจากบุคคลภายนอกเนื่องจากบุคคลนั้นได้รับประโยชน์จากการใช้ทรัพย์สินของสถานศึกษา
6. รายได้จากการจำหน่ายจ่าย ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่เกิดจากเงินบำรุงการศึกษา

การเรียกเก็บเงินบำรุงการศึกษาตามข้อ 4 จะเรียกเก็บได้เฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นไป ซึ่งมีโรงเรียนการศึกษาภาคบังคับตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนการเรียกเก็บให้ผู้อำนวยการจังหวัด หรือนายกเทศมนตรีแล้วแต่กรณีกำหนดไม่เกินบัญชีท้ายระเบียบนี้

การรับเงินทุกกรณีต้องออกใบเสร็จรับเงินโดยมีสำเนาเก็บรักษาไว้เป็นหลักฐาน ใบเสร็จรับเงินให้ใช้แบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือแบบของเทศบาลใช้อยู่แล้วแต่กรณี ส่วนการจ่ายเงินทุกกรณีให้มีหลักฐานเพื่อทำการตรวจสอบได้

ระเบียบการจ่ายเงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามประเภทของเงิน คือ

1. เงินค่าสมัครสอบให้จ่ายเป็นค่าจัดทำข้อสอบ กระดาษคำตอบให้ผู้สมัครสอบทุกคน และจ่ายเป็นเงินรางวัลกรรมการตรวจข้อสอบ วิชาละไม่เกิน 1 บาท ต่อ 1 คน
2. เงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนที่มีได้ระบุให้จ่ายในกิจการใดโดยเฉพาะให้โรงเรียนจ่ายในกิจการห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ การรักษาพยาบาล การพลศึกษา การหัตถศึกษา หรือกิจการอื่นใดที่เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอน และการศึกษาของโรงเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อการศึกษาในโรงเรียนหรือประโยชน์ร่วมกันของนักเรียน
3. เงินบำรุงการศึกษาที่ระบุให้จ่ายในกิจการใดโดยเฉพาะ หากมีเงินเหลือก็ให้รวมไว้ในยอดเงินบำรุงการศึกษาทั่วไปของโรงเรียน ส่วนเงินที่ขาดหากมีก็ให้ใช้เงินบำรุงการศึกษาทั่วไปของโรงเรียน

4. การใช้จ่ายเงินบำรุงการศึกษา นอกจากในกรณีข้อ 1 และ 2 ดังกล่าวแล้ว จะจ่ายได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด นายกเทศมนตรีแล้วแต่กรณี

การสั่งจ่ายเงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ก. โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

1. ครูใหญ่สั่งจ่ายได้คราวละไม่เกิน 500 บาท
2. ศึกษาธิการอำเภอหรือศึกษาธิการอำเภอบริการประจำกิ่งอำเภอสั่งจ่ายได้คราวละไม่เกิน 1,000 บาท
3. นายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้ากิ่งอำเภอสั่งจ่ายได้คราวละไม่เกิน 10,000 บาท
4. หัวหน้าส่วนการศึกษาสั่งจ่ายคราวละไม่เกิน 15,000 บาท
5. ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งจ่ายได้คราวละเกินกว่า 15,000 บาท

ข. โรงเรียนสังกัดเทศบาล

1. ครูใหญ่สั่งจ่ายได้คราวละไม่เกิน 500 บาท
2. หัวหน้าหมวดการศึกษาสั่งจ่ายได้คราวละไม่เกิน 1,000 บาท
3. ศึกษาธิการแขวงการศึกษาหรือหัวหน้าแผนกการศึกษาสั่งจ่ายได้คราวละไม่เกิน 2,000 บาท
4. ผู้อำนวยการฝ่ายหรือผู้อำนวยการกองหรือหัวหน้ากองการศึกษาจ่ายได้คราวละไม่เกิน 5,000 บาท
5. ปลัดเทศบาลสั่งจ่ายได้คราวละไม่เกิน 10,000 บาท
6. นายกเทศมนตรีสั่งจ่ายได้คราวละเกินกว่า 10,000 บาท การจ้างและการจัดหาพัสดุตามความในข้อนี้ให้ผู้มีอำนาจสั่งจ่ายเงินบำรุงการศึกษาสั่งอนุมัติได้ภายในวงเงินที่ตนมีอำนาจสั่งจ่าย

การเก็บรักษาเงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาล ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ครูใหญ่เก็บรักษาได้ไม่เกิน 1,000 บาท หากโรงเรียนนั้นอยู่ใกล้ ธนาคาร ก็ให้ฝากธนาคารในนามของโรงเรียน
2. เกินกว่า 1,000 บาท ให้นำส่งฝากอำเภอหรือหน่วยการคลังเทศบาล เป็นผู้เก็บรักษาแล้วแต่กรณี
3. เงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ถ้าวางเงินเก็บรักษาของอำเภอเกินกว่า 5,000 บาท ให้นำส่งฝาก ส่วนการคลังองค์การบริหารส่วนจังหวัดในนามของแต่ละโรงเรียน โดยให้ส่วนการคลังเปิดบัญชีรับฝากเงินประเภทนี้ขึ้นไว้ชื่อว่า "บัญชี เงินฝากบำรุงการศึกษา" ส่วนตัวเงินฝากธนาคาร รายละเอียดของ อัตราการเก็บปรากฏในตารางบัญชีเรียกเก็บเงินบำรุงการศึกษาต่อไปนี้

บัญชีอัตราเรียกเก็บเงินบำรุงการศึกษา

อันดับ	รายการ	เรียกเก็บได้ไม่เกิน (บาท)	หมายเหตุ
1	ค่าสมัคร เข้าเรียนหรือค่าสมัครสอบ เข้าเรียน	5	
2	ค่าใบสุทธิ ค่าใบรับรองหรือใบแทน ใบสุทธิ	10	
3	ค่าบำรุงห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องวิทยาศาสตร์ การพลศึกษา การหัตถศึกษา ศิลปศึกษา รวม	50	ต่อปี

หลักฐานการเงิน การบัญชี การเบิกจ่าย เงินบำรุงการศึกษา ตลอดจนการจ้าง และการจัดหาพัสดุของโรงเรียนให้ถือปฏิบัติดังนี้

1. โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ถือปฏิบัติเกี่ยวกับการรับ-จ่าย เงิน และการบัญชีอนุโลมแบบบัญชีตามระเบียบว่าด้วยการรับ-จ่าย และเก็บรักษาเงินขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในหน้าที่ของอำเภอและกิ่งอำเภอ พ.ศ. 2509: ส่วนการปฏิบัตินั้น จังหวัด อำเภอ และกิ่งอำเภอ ซึ่งตามระเบียบให้เก็บรักษาเงินประเภทนี้ให้ดำเนินการในฐานะผู้รับฝากเงิน การรับจ่ายเงินให้ดำเนินการ เช่นเดียวกับขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่ว ๆ ไป แต่ให้เปิดบัญชีแยกประเภทขึ้นใหม่โดยเฉพาะอีกประเภทหนึ่ง โดยใช้ชื่อว่า บัญชีเงินฝากบำรุงการศึกษา

เมื่อสิ้นเดือนหนึ่ง ๆ ให้แต่ละโรงเรียนเสนอรายงานฐานะการเงินไปยังอำเภอ เพื่อรวบรวมจัดทำรายงานเสนอจังหวัดเป็นประจำทุก ๆ เดือน กับให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งนายอำเภอตั้งเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความรู้ในด้านการบัญชี หรือผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีการเงินขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอยู่แล้ว ให้ทำหน้าที่ตรวจสอบเกี่ยวกับเงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

2. โรงเรียนในสังกัดเทศบาล ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการฝากเงิน การเบิกจ่ายเงิน และการตรวจเงินเทศบาล พ.ศ. 2501 แก้ไขเพิ่มเติม โดยระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการฝากเงิน การเบิกจ่ายเงิน การรักษาเงิน และการตรวจเงินเทศบาล (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2504 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการฝากเงิน การเบิกจ่ายเงิน การรักษาเงิน และการตรวจเงินเทศบาล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2506 และระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจ้างและการจัดหาพัสดุของหน่วย การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2503 โยอนุโลมเท่าที่ไม่ขัดกับระเบียบนี้ ให้ครูใหญ่รายงานการรับเงิน การจ่ายเงิน และเงินคงเหลือให้นายกเทศมนตรีทราบทุกเดือน

3. การบัญชีอย่างน้อยจะต้องมีบัญชี เงินสด เพื่อแสดงการรับและการจ่ายเงินทุกกรณี

งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

ค.ศ. 1958 Joseph Melton ได้ทำการศึกษาเพื่อวิจัยปริญญาเอกในมหาวิทยาลัย Michigan ในเรื่อง Perception of the Ideal and Actual Role of Elementary School Principals¹⁰ โดยที่งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้เพื่อสำรวจความเข้าใจของครูใหญ่เกี่ยวกับบทบาทของการเป็นครูใหญ่ในตำบล Wayne County รัฐ Michigan คำถามที่ใช้ในแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 หัวข้อ คือ

1. บทบาทในอุดมคติของครูใหญ่ (Ideal Role) ซึ่งครูใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษายอมรับ
 2. บทบาทที่ครูใหญ่สามารถปฏิบัติได้ (Actual Role) ซึ่งครูใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษายอมรับ
 3. ความแตกต่างและความเหมือนกันของบทบาทในอุดมคติของครูใหญ่ และบทบาทที่ครูใหญ่สามารถปฏิบัติได้
 4. อิทธิพลของเพศ จำนวนปีของการเป็นครู และฐานะเศรษฐกิจที่มีต่อความคิดของครูใหญ่ ในเรื่องบทบาทของครูใหญ่ทั้ง 2 บทบาทนั้น
 5. ความรู้สึกของครูใหญ่เกี่ยวกับการอบรมเพื่อเข้าดำรงตำแหน่ง ความมุ่งยากของการเป็นผู้นำทางวิชาการ การคัดเลือกศึกษาธิการ และผู้ช่วยศึกษาธิการ การให้ประกาศนียบัตรแก่ครูและครูใหญ่ในรัฐ Michigan และความรู้สึกต่อการมีอาชีพเป็นครูใหญ่
- บทบาทของครูใหญ่นั้นผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมงานในหน้าที่ของครูใหญ่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน แล้วแบ่งบทบาทออกเป็น 6 ประการ คือ
1. บทบาทเกี่ยวกับหลักสูตรและผู้นำทางด้านการสอน
 2. บทบาทของครูใหญ่เกี่ยวกับการแนะนำและที่ปรึกษา

¹⁰ Joseph Melton, Perception of the Ideal and Actual Role of Elementary school Principals, (An Arbor Michigan : University Microfilm Inc., 1959) PP. 2832 - 2833.

3. บทบาทเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
4. บทบาทเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางด้านการบริหาร
5. บทบาทเกี่ยวกับการปรับปรุงอาชีพให้ก้าวหน้า
6. บทบาทเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางการประเมินผล

บทบาทของครูใหญ่นี้แบ่งเป็น 120 ข้อ นำไปให้คณะผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาตรวจสอบความเที่ยงตรง และนำไปทดสอบกับครูใหญ่ 30 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified-Proportional Random เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครูใหญ่อีกครั้งหนึ่ง

แบบสอบถามในแต่ละบทบาทแบ่งออกเป็น 34 กลุ่ม ๆ ละ 5 ข้อ

1. บทบาทในอุดมคติ 5 ข้อ ที่มีความสำคัญมาก
2. บทบาทในอุดมคติ 5 ข้อ ที่มีความสำคัญน้อย
3. บทบาทในการปฏิบัติ 5 ข้อ ที่มีความสำคัญมาก
4. บทบาทในการปฏิบัติ 5 ข้อ ที่มีความสำคัญน้อย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ Chi - Square Test เป็นค่าสถิติทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นของครูใหญ่ในเรื่องบทบาทในอุดมคติและบทบาทที่ปฏิบัติ

สิ่งที่ได้จากผลของการวิจัยก็คือ ความคิดเห็นของครูใหญ่ในเรื่องบทบาทที่เป็นอุดมคติและบทบาทที่ปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน ครูใหญ่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน นอกจากนั้นครูใหญ่ยังสนับสนุนต่อโครงการฝึกและอบรมผู้ที่จะเป็นครูใหญ่ด้วย ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้ครูใหญ่ประสบความสำเร็จในการบริหารโรงเรียน และได้เสนอแนะให้มีการพิจารณาคัดเลือกตัวบุคคลเข้าเป็นศึกษาธิการอย่างรอบคอบ

ค.ศ. 1959 Russell Rese Kirch ได้ทำการวิจัยที่มหาวิทยาลัย Stanford เพื่อรับปริญญาเอกทางวิชาบริหารการศึกษา ได้วิจัยเรื่อง The City Elementary School Principal¹¹ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อจะศึกษาความสามารถที่จำเป็นสำหรับครูใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองและเพื่อที่จะศึกษาถึงพื้นฐานและประสบการณ์ของครูใหญ่เพื่อการ

¹¹ Ibid., P. 1245.

ฝึกอบรมประจำการ ในการวิจัยตั้งสมมติฐานว่า ความสามารถของครูใหญ่ขึ้นกับการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพของตนและความสามารถบางประการของครูใหญ่มีอยู่ในตัวครูใหญ่ทุกคน การวิจัยได้ใช้ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา 26 แห่ง ในเมือง Sacramento City เพื่อหาข้อมูลความจริงโดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และสังเกตบันทึกกิจกรรมของครูใหญ่แต่ละคน แล้วนำมาแยกตามขนาดโรงเรียน นักเรียน แล้วนำข้อมูลไปสร้างแบบสอบถามเพื่อสอบถามครูใหญ่ที่เป็นตัวแทนของประชากรในการวิจัย ผลของการวิจัยปรากฏว่าความสามารถของครูใหญ่ขึ้นอยู่กับความรู้และความเข้าใจ ซึ่งในงานแต่ละอย่างต้องการต่างกัน ความสามารถของครูใหญ่ที่จำเป็นได้แก่ความเข้าใจและความสามารถในการจัดเตรียมงบประมาณการซ่อมแซมอาคารเรียน ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาต่าง ๆ การวิจัยปรากฏว่าทักษะในการสื่อความหมายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำทางการบริหารโรงเรียนและครูใหญ่ และได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สถาบันการฝึกหัดครูควรได้มีการฝึกฝนทักษะการสื่อความหมายให้กับครูใหญ่ ครูใหญ่ควรจะได้ศึกษาหน้าที่และหลักการ เป็นครูใหญ่ตลอดเวลาควรมีการวิเคราะห์งานในหน้าที่ของตน

ค.ศ. 1962 (พ.ศ. 2505) ศรีรัตนา กุลพิบูลย์ ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาของครูใหญ่ในโรงเรียนปรับปรุงของกรมสามัญศึกษาเฉพาะในจังหวัดพระนครและธนบุรี ปี พ.ศ. 2504¹² เพื่อรับปริญญาครุศาสตรบัณฑิต การวิจัยเป็นการศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการปรับปรุงโรงเรียนที่ครูใหญ่ประสบทั้งในด้านการบริหารและวิชาการ การวิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังครูใหญ่ จำนวน 28 โรงเรียน ผลของการวิจัยสรุปได้ว่าครูใหญ่ประสบปัญหาในด้านอาคารเรียนคับแคบ ไม่มีห้องเรียนเพียงพอสำหรับจัดห้องเรียนพิเศษ ครูมีปัญหาส่วนตัว และมีหนี้สิน และการสอนของครูไม่ชอบใช้หลักการสอน ผู้ปกครองมีทัศนคติไม่ค้ำคองการศึกษาและไม่ชอบติดต่อกับโรงเรียน สาเหตุใหญ่ของปัญหาอยู่ที่ตัวครูผู้สอน

¹² ศรีรัตนา กุลพิบูลย์, "ปัญหาของครูใหญ่ในโรงเรียนปรับปรุงของกรมสามัญศึกษาเฉพาะในจังหวัดพระนครและธนบุรี"; วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2505.

ค.ศ. 1965 (พ.ศ. 2508) กรีสุชา พิมพ์พงษ์ ได้วิจัยเรื่องการศึกษาความเข้าใจเรื่องการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่โรงเรียนเทศบาลนครกรุงเทพ¹³ เพื่อรับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเข้าใจในเรื่องการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่โรงเรียนเทศบาลนครกรุงเทพ 71 โรงเรียน การวิจัยส่งแบบสอบถามไปให้ครูใหญ่ 71 คน ได้รับแบบสอบถามคืน 58 ฉบับ นับเป็นการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในเรื่องการบริหารงานของครูใหญ่ระหว่างเพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน และวุฒิ ผลของการวิจัยสรุปได้ว่าครูใหญ่ที่มีอายุเฉลี่ยประมาณ 45 - 55 ปี จำนวนปีที่ทำการสอนโดยเฉลี่ย 22 ปี ครูใหญ่ส่วนมากมีวุฒิในระดับ พ., พ.ป., หรือ พ.ม. ครูใหญ่ส่วนมากมีความเข้าใจในเรื่องการบริหารโรงเรียนค่อนข้างดี เรียงลำดับจากความเข้าใจเรื่องมนุษยสัมพันธ์ ความรู้ทั่วไปทางการศึกษา พัฒนาการของเด็ก การจัดโรงเรียน การเรียนการสอน และการวัดผล ครูใหญ่ชายกับครูใหญ่หญิง ครูใหญ่ที่มีอายุ 45 - 55 ปี กับครูใหญ่ที่มีอายุน้อยกว่า 45 - 55 ปี มีความเข้าใจในการบริหารงานไม่แตกต่างกัน แต่ครูใหญ่ที่ทำการสอนมากกว่า 22 ปี มีความเข้าใจในการบริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาการของเด็ก การจัดโรงเรียน มนุษยสัมพันธ์ และความรู้ทางการศึกษาทั่วไปไม่แตกต่างกัน แต่มีความรู้ในด้านการสอนและการวัดผลดีกว่าครูใหญ่ที่เคยศึกษาในสถาบันฝึกหัดครู จะมีความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอนและการวัดผลดี ครูใหญ่ที่ไม่เคยศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูและมีความเข้าใจในเรื่องการจัดโรงเรียน มนุษยสัมพันธ์ ไม่แตกต่างกัน

ค.ศ. 1967 (2510) บรรเทา กิตติศักดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความเข้าใจในการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่ระดับโรงเรียนประถมศึกษา¹⁴ เพื่อรับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพโรงเรียนประถมศึกษา

¹³กรีสุชา พิมพ์พงษ์, "การศึกษาความเข้าใจเรื่องการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่โรงเรียนเทศบาลนครกรุงเทพ; วิทยานิพนธ์, ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508.

¹⁴บรรเทา กิตติศักดิ์, "การศึกษาความเข้าใจในการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่ระดับโรงเรียนประถมศึกษา; วิทยานิพนธ์, ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510.

สถานภาพของครูใหญ่ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่ และปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่ครูใหญ่ประสบในการบริหารโรงเรียน ใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาจากครูใหญ่ จำนวน 292 คน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและธนบุรี ได้แบบสอบถามคืน 257 ฉบับ นำจำนวนคำตอบมาหาค่าร้อยละ หากถามถึงชนิดของชนิด และทดสอบไคสแควร์เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่ระหว่างวุฒิและสังกัดโรงเรียน ผลการวิจัย

1. สภาพโรงเรียน ส่วนมากเปิดสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 มากที่สุด โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนเทศบาลและรัฐบาลมีนักเรียนมากกว่าโรงเรียนประชาบาล
2. สภาพส่วนตัวของครูใหญ่ ส่วนมากเป็นชายร้อยละ 76.19 ครูใหญ่มีอายุเฉลี่ย 42.65 ปี ระยะเวลาการทำงาน 20 ปี ครูใหญ่โรงเรียนรัฐบาลมีวุฒิสองสูงกว่าครูใหญ่โรงเรียนเทศบาลและประชาบาล ประสบการณ์ในการทำงานส่วนมากจะเป็นครูสอนในชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 97.04 และเป็นผู้ช่วยครูใหญ่ร้อยละ 17.93 ครูใหญ่โรงเรียนเทศบาลส่วนใหญ่เคยศึกษาหรือเคยรับการอบรมวิชาการ เงินโรงเรียนและการวัดผลการศึกษา ส่วนครูใหญ่โรงเรียนรัฐบาลและครูใหญ่โรงเรียนประชาบาลเคยได้รับการอบรมหรือศึกษาวิชาหลักการบริหารโรงเรียนและการวัดผลการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ครูใหญ่ทั้ง 3 ประเภทได้รับการอบรมหรือศึกษาวิชาการบริหารบุคคลและการนิเทศการศึกษามากน้อยมาก ครูใหญ่ทั้ง 3 ประเภทมีเงินเดือนค่า แต่ครูใหญ่โรงเรียนรัฐบาลมีเงินเดือนสูงกว่าครูใหญ่โรงเรียนประชาบาลและเทศบาล ครูใหญ่โรงเรียนประชาบาลทำการสอนสัปดาห์ละ 21 - 25 ชั่วโมง ถึงร้อยละ 64.53 ครูใหญ่ส่วนมากรักอาชีพครูไม่คิดเปลี่ยนอาชีพ
3. ความเข้าใจในการบริหารโรงเรียน
 - 3.1 การวางโครงการของโรงเรียน ครูใหญ่ประชุมครูเพื่อวางโครงการของโรงเรียน และวางโครงการเพียงปีเดียว
 - 3.2 การจัดทำงบประมาณใช้จ่ายของโรงเรียน ครูใหญ่ส่วนมากมีความคิดเห็นว่าผู้บังคับบัญชาเป็นผู้จัด
 - 3.3 ครูใหญ่ประชุมครูเพื่อแจ้งข้อราชการและการปฏิบัติงาน ครูใหญ่วุฒิสองจัดประชุมครูเพื่อวางแผนงานและโครงการทำงาน
 - 3.4 ครูใหญ่ดูแลการทำงานของครูเพื่อช่วยเหลือการสอนของครู
 - 3.5 ครูใหญ่ส่วนมากวินิจฉัยสั่งการโดยใช้วิธีการประชุมครู

- 3.6 การพิจารณาความคิดความชอบของครู ครูใหญ่ที่มีวุฒิปริญญาใช้การสังเกตการทำงานของครู ครูใหญ่ที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาใช้วิธีการบันทึกการทำงานงานของครู ครูใหญ่ส่วนมากพิจารณาความคิดความชอบแก่ครูจากคามรับผิดชอบของครูและความสามารถในการสอน
- 3.7 การสร้างขวัญของครูในโรงเรียน ใช้วิธีให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนโยบายและการแก้ปัญหาของโรงเรียน
- 3.8 การนิเทศการสอนของครูใหญ่ ใช้การอภิปรายปัญหาการวางแผนงานเพื่อแก้ปัญหาและการเยี่ยมชั้นเรียน
- 3.9 การจัดการเรียนการสอน ครูใหญ่ใช้วิธีการประชุมครูเพื่อศึกษาเนื้อหาของหลักสูตรวิธีการสอน จัดทำโครงการสอนของโรงเรียนเป็นรายปี การทดสอบความรู้เพื่อวัดความสามารถของเด็กในการเลื่อนชั้นเรียน ส่วนระเบียบยสะสมมีไว้เพื่อประชุมแก้ปัญหาร่วมกับผู้ปกครอง คณะครู เลือกลงหนังสือแบบเรียน
- 3.10 การจัดชั้นเรียน ครูใหญ่บรรจุเข้าชั้นเรียนโดยพิจารณาความสามารถของครู

4. ปัญหาต่าง ๆ ในการบริหารโรงเรียน

ครูใหญ่ส่วนมากประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเงินและวัสดุครุภัณฑ์ ครูส่วนมากขาดความรู้ในการพัฒนาการของเด็ก จิตวิทยาการศึกษาและการสอนเป็นรายบุคคล

ค.ศ. 1968 (พ.ศ. 2511) เอมจันทร์ วุฒิวัย ได้ทำการวิจัยในหัวเรื่อง ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาบางแห่งในจังหวัดพระนคร และธนบุรี¹⁵ เพื่อขอรับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์จะศึกษาความเห็นและความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารโรงเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา นำทฤษฎี

¹⁵ เอมจันทร์ วุฒิวัย, "ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาบางแห่งในจังหวัดพระนครและธนบุรี"; วิทยานิพนธ์, ครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511

และหลักการบริหารการศึกษามาใช้สำรวจหาข้อเท็จจริง เพื่อเป็นแนวในการจัดและบริหารโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการบริหารโรงเรียนและการจัดดำเนินงานในโรงเรียน โดยให้ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 25 โรงเรียน เป็นผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ประชากรที่นำมาทำการวิจัยมีจำนวนทั้งสิ้น 242 คน ชาย 79 หญิง 163 (แบบสอบถามทั้งสิ้น 250 ฉบับ) คิดเป็นร้อยละ 96.50 การเสนอข้อมูลพิจารณาโดยแบ่งออกเป็นตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครู นำเสนอข้อมูลเป็นคำบรรยายแสดงค่าสถิติเป็นจำนวนร้อยละ ตอนที่ 2 ข้อมูลที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการบริหารและการปฏิบัติงานในโรงเรียน พิจารณารวบรวมข้อความต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องเดียวกันไว้เป็นหมวดหมู่ แล้วสรุปความคิดเห็นในแต่ละหมวดออกเป็นจำนวนร้อยละ เสนอเป็นตารางโดยการบรรยายประกอบเป็นข้อ ๆ

ผลของการวิจัยแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท

1. ครูจำนวนหนึ่งได้ตอบคำถามแสดงให้เห็นว่ามีความเข้าใจในเรื่องการบริหารโรงเรียนเป็นอย่างดี
2. ครูอีกจำนวนหนึ่งที่ตอบคำถามมา ถึงแม้ว่าจะแสดงความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักการบริหารโรงเรียน แต่ก็ยังมีข้อมูลบางข้อที่ชี้ให้เห็นว่ายังมีครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นจำนวนไม่น้อยยังไม่เข้าใจในหลักการบริหารโรงเรียนอย่างถ่องแท้
3. จากผลของการวิจัยเดียวกันนี้พบว่ายังมีครูอีกจำนวนหนึ่งในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่เข้าใจหลักการบริหารโรงเรียน และไม่สามารถจะเลือกคำตอบที่ถูกต้องได้

สรุป

โรงเรียนเทศบาลเดิมเป็นโรงเรียนที่อยู่ในการจัดการของกระทรวงศึกษาธิการ แต่เนื่องจากนโยบายการโอนการศึกษาไปสู่ท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา 2505 เทศบาลจึงเข้ารับจัดการโรงเรียนเทศบาล โดยมีผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย ร่วมดำเนินการ มีการโอนโรงเรียน 3 ครั้ง ตามความเหมาะสมและสภาพการณ์แต่ละสมัย

การจัดการศึกษาของเทศบาลนครกรุงเทพนั้น กองการศึกษาเทศบาลเป็นผู้ดำเนินการแบ่งส่วนงานเป็น 4 แผนก คือ แผนกธุรการ, แผนกโรงเรียน, แผนกนิเทศการศึกษา และแผนกส่งเสริมอาชีวศึกษา

งบประมาณในการจัดการศึกษาของเทศบาลได้จากงบประมาณของเทศบาลที่ได้จากภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ฯลฯ ที่กำหนดไว้ และเงินอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ การเงินของโรงเรียนเทศบาลใช้ตามระเบียบการของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งคล้ายกับระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพียง 6 เรื่องเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อให้ใกล้เคียงและเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้โดยตรง